

গণতান্ত্রিক রাষ্ট্র (Democratic State) :

হায়েকৰ মতে সাম্প্রতিক সময়ত বহুলভাৱে প্ৰচলিত গণতান্ত্রিক ব্যৱস্থাৰ
প্ৰধান সমস্যা হৈছে প্ৰতিনিধি সভাৰ হাতত থকা সীমাহীন ক্ষমতা। তেওঁ ইয়াক
এক শোকজনক ভাণ্ডি ‘Tragic Illusion’ নামেৰে নামাকৰণ কৰিছে। এইটো বিশ্বাস
কৰা হৈছিল যে গণতান্ত্রিক প্ৰক্ৰিয়া প্ৰহণ কৰাৰ ফলত চৰকাৰৰ ক্ষমতাৰ ওপৰত
থকা পৰম্পৰাগত সীমাবদ্ধতা আঁতৰ কৰিব পৰা যায়। কিন্তু প্ৰকৃতাৰ্থত কোনো
এটা বিশেষ সমূহৰ কল্যাণৰ কাৰণে প্ৰহণ কৰা যিকোনো আঁচনিক ফলপ্ৰসূ কৰিবলৈ
গৰিষ্ঠ সংখ্যকৰ সমৰ্থন আৰু সংগঠনৰ প্ৰয়োজনীয়তাই স্বেচ্ছাচাৰীতা বা

পক্ষপাতমূলক ব্যবহাবৰ এক নতুন উৎসৰ সৃষ্টি কৰিব; যাৰ ফলস্বৰূপে সমাজৰ গবিষ্ঠসংখ্যক লোকৰ নৈতিক মূল্যবোধত আঘাত হানিব। অসীম ক্ষমতাৰ গৰাকী হোৱাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত প্ৰতিনিধিত্বমূলক গোট এটাই সমাজৰ সাধাৰণ নীতি-নিয়মসমূহক আওকাণ কৰিব কিয়নো সংখ্যাগবিষ্ঠতা থকা প্ৰতিনিধি সভাই তেওঁলোকৰ সংখ্যাগবিষ্ঠতা বজাই ৰাখিবলৈ যিকোনো কাৰ্য কৰিব। কেতিয়াবা হয়তো কিছুমান শ্ৰেণীক বিশেষ সা-সুবিধাও প্ৰদান কৰিব পাৰে।

হায়েকে সংসদীয় সাৰ্বভৌমত্বৰ নীতিসমূহক অনিষ্টকাৰী নীতি হিচাপে বৰ্ণনা কৰিছে। সংসদীয় সাৰ্বভৌমত্বই প্ৰতিনিধি সভাক (Representative Assembly) কেৱল মাত্ৰ উচ্চাই নহয় অসীম কৰ্তৃত্ব থকাকো বুজায়। কিন্তু এই অসীম কৰ্তৃত্ব ইয়াৰ প্ৰতিনিধিসকলৰ তৰফৰ পৰা প্ৰদান কৰা নহয়। হায়েকে মত আগবঢ়াইছে যে সংসদৰ সাৰ্বভৌমত্বৰ দাবীয়ে ইয়াকে বুজাই যে সংসদে ইয়াৰ ওপৰত আন কাৰো ইচ্ছাক স্বীকৃতি প্ৰদান নকৰে। ক্ৰমান্বয়ে এই ধাৰণাই ইয়াকে বুজাই যে সংসদে ইয়াৰ ইচ্ছানুসৰি যিকোনো কাম কৰিব পাৰে। ৰাষ্ট্ৰৰ একতা আৰু সংহতিৰ প্ৰশ্ন জড়িত হৈ থকা যিকোনো বিষয়ত ইয়াৰ অঙ্গসমূহক কেৱল মাত্ৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগত বাধা প্ৰদান কৰিব পাৰে কিন্তু ইয়াৰ ইতিবাচক কাৰ্যৰ বিৰোধিতা কৰিব নোৱাৰে। ক্ষমতা সৃষ্টি কৰাটো এটা বাজকাৰ্য আৰু সেয়েহে মানুহৰ মতামতৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি এই ক্ষমতা যিমান পাৰি সিমানলৈ বিস্তৃত কৰিব পাৰি। ইয়াৰ কাৰণেই এইটো পাহৰি যোৱা হৈছিল যে আইনৰ সাৰ্বভৌমত্ব (Sovereignty of Law) সংসদৰ সাৰ্বভৌমত্ব (Sovereignty of Parliament)ৰ লগত একে হৈ পৰিছিল। হায়েকে বিশ্বাস কৰিছিল যে যেতিয়াই আইনৰ শাসনে (Rule of law) গণতান্ত্ৰিক অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানক নিয়ন্ত্ৰণ কৰাটো এৰি দিব তেতিয়াই এই অনুষ্ঠানৰোৰে কেৱল মাত্ৰ 'সৰ্বাত্মক গণতন্ত্ৰ' (Total Democracy) নহয় সময়ৰ সোঁতত 'প্ৰজাতন্ত্ৰৰ একনায়কত্বাদ' (Plebiscitary dictatorship)ক নেতৃত্ব প্ৰদান কৰিব।

হায়েকে সমসাময়িক গণতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাক লাভালাভৰ গণতন্ত্ৰ (bargaining democracy) বুলি অভিহিত কৰিছে। তেওঁ ভাৰিছিল যে অপ্রতিৰোধী মধ্যস্থতাকাৰী (unrestrained interventionist) বিধানমণ্ডলৰ কাৰ্যই

সমাজৰ সকলো মানুহৰ স্বার্থৰ পৰিবৰ্তে কেবল মাত্ৰ এক বিশেষ শ্ৰেণীৰ স্বার্থ 3

ৰক্ষাৰ অৰ্থে কাৰ্য কৰে বা সেই শ্ৰেণীটোৱহে যত্ন লয়। সামাজিক ন্যায় (Social justice)ৰ ধাৰণাটোক এই প্ৰতিনিধিসকলে সমাজৰ বিশেষ শ্ৰেণীৰ স্বার্থ ৰক্ষাৰ্থে কৰা কামৰ নৈতিক আধাৰ প্ৰদান কৰাৰ অৰ্থে আৰিঙ্কাৰ কৰিছিল।

যেতিয়াই হায়েকে গণতন্ত্ৰক উৎকৃষ্টধৰণৰ চৰকাৰ হিচাপে মত প্ৰকাশ কৰিব বিচাৰে তেতিয়াই তেওঁৰ সময়ৰ গণতান্ত্ৰিক চৰকাৰৰ অসীম ক্ষমতাই তেওঁক ব্যথিত কৰি তোলে। তেওঁ এইটোও ভাৱে যে অসীম গণতন্ত্ৰ আন আন প্ৰকাৰৰ সীমাবদ্ধ চৰকাৰৰ তুলনাত যথেষ্ট বেয়া। তেওঁ কয় যে গণতন্ত্ৰৰ মূল ভেঁটি হৈছে ‘স্বাস্থ্যৰ ৰক্ষক’ (Senitary Precaution) হিচাপে কাম কৰাটো যিয়ে আমাক ক্ষমতাৰ অপব্যৱহাৰৰ পৰা ৰক্ষা কৰিব পাৰিব। ইয়ে আমাক শান্তিপূৰ্ণভাৱে চৰকাৰী কাম-কাজ বা চৰকাৰক সলনি কৰাৰ এক বাতাবৰণ প্ৰদান কৰিব। অৱশ্যে অসীম গণতন্ত্ৰই স্বেচ্ছাচাৰী ক্ষমতা প্ৰয়োগৰ পৰা জনসাধাৰণক সুৰক্ষা দিয়াত ব্যৰ্থ হয়।

গণতান্ত্ৰিক ক্ষমতাক সীমিত কৰাৰ উদ্দেশ্যে হায়েকে ইয়াৰ গাঁঠনিৰ পৰিবৰ্তনৰ বাবে বিভিন্ন পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছিল। তেওঁ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ ক্ষমতাক সীমিত কৰি এই ক্ষমতা স্থানীয় আৰু আঞ্চলিক কৰ্তৃপক্ষলৈ বিভিন্ন ক্ষমতা হস্তান্তৰ কৰাৰ পোষকতা কৰিছিল। বিশেষকৈ কৰ নিৰ্দাৰণ আৰু কৰ বৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত স্থানীয় চৰকাৰৰ ক্ষমতা বৃদ্ধি হোৱাটো তেওঁ বিচাৰিছিল।